

Wymagania na oceny z przedmiotu historia dla uczniów liceum ogólnokształcącego i technikum „Historia. Ślady czasu. Starożytność i średniowiecze”¹

Klasa 1

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Temat lekcji	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	<u>Ocena dopuszczająca</u>	<u>Ocena dostateczna</u>	<u>Ocena dobra</u>	<u>Ocena bardzo dobra</u>	<u>Ocena celująca</u>
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
1. Historia – od opowieści do nauki	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: historia, prehistoria, historiografia, źródło historyczne nazwy głównych epok historycznych	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> wydarzenia przełomowe stanowiące cezury epok historycznych klasyfikację źródeł historycznych	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> różne metody rachuby czasu Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: hagiografia różnice w podziale historii powszechnej i historii Polski na epoki	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady placówek zajmujących się inicjowaniem i prowadzeniem badań historycznych oraz upowszechnieniem wiedzy o przeszłości	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Herodota z Halikarnasu, Dionizjusza Małego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> rozpoznać rodzaj źródła historycznego

¹ „Historia 1. Ślady czasu. Podręcznik dla liceum i technikum. Zakresy podstawowy i rozszerzony. Starożytność i średniowiecze”, Ł. Kępski, J. Kufel, P. Ruchlewski, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2024.

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady źródeł historycznych	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epoka, era, mit, legenda • znaczenie słów Cicerona <i>Historia magistra vitae est</i> Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie źródeł historycznych dla poznania przeszłości	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • prezentować klasyfikację źródeł historycznych • przedstawić periodyzację dziejów Polski i dziejów powszechnych		
I. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu					
2. Pradzieje ludzkości	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Żyzny Półksiężyc, rewolucja neolityczna • różnicę między historią i prehistorią • znaczenie wynalezienia pisma dla rozwoju cywilizacji • znaczenie wynalezienia ognia dla rozwoju człowieka	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • teorię Karola Darwina dotyczącą ewolucji organizmów ludzkich Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, antropogeneza, prehistoria • znaczenie rewolucji neolitycznej dla dziejów człowieka Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • nazwy najstarszych osiedli miejskich (Çatalhöyük, Jerycho) Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: darwinizm • przyczynę, dla której za kolebkę ludzkości uznaje się Afrykę Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny początkowe objęte rewolucją neolityczną	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: australopitek, homo habilis, homo erectus, homo sapiens neanderthalensis, homo sapiens, homo sapiens sapiens Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces ewolucji człowieka • wskazać na mapie najstarsze miasta oraz Żyzny Półksiężyc	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • opisać charakterystyczne cechy sztuki prehistorycznej
3. W dorzeczu Tygrysu i Eufratu	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • okres, w którym powstał Kodeks Hammurabiego (XVIII w. p.n.e.) • postać: Hammurabiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • okres rozwoju cywilizacji Sumerów (IV–III tys. p.n.e.) • osiągnięcia cywilizacji ludów Mezopotamii	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Sargona I Wielkiego, Cyrusa II Wielkiego, Dariusza Wielkiego	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: satrapie, szachinszach • znaczenie systemu prawnego dla	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić największe osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii w dziedzinie kultury, sztuki, techniki i nauki

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Międzyrzecze, system irygacyjny, Sumerowie, kodeks, Kodeks Hammurabiego, Babilon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Międzyrzecze	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: miasto-państwo, pismo klinowe, władza despotyczna • uwarunkowania geograficzne, które wpłynęły na rozwój cywilizacji w dorzeczu Tygrysu i Eufratu • zasady wprowadzone w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie najważniejsze miasta-państwa Sumeru	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ziggurat, sztandar z Ur, Akad, Asyria • wpływ struktury społecznej na surowość kar przewidzianych w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny Imperium Akadyjskiego, Babilonu i Asyrii, Persji	<p>funkcjonowania państwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system organizacji państw i społeczeństw na terenie Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wkład Persji w kulturowe dziedzictwo ludzkości
4. Egipt faraonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania państwa egipskiego (ok. 3100 p.n.e.) • postać: Cheopsa • surowce naturalne starożytnego Egiptu • zabytki kultury egipskiej: piramidy w Gizie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: faraon, piramida, sfinks, mumifikacja, pismo hieroglificzne, delta Nilu, papirus	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ramzesa II, Dżesera, Kleopatry • zabytki kultury egipskiej: maskę Tutanchamona, popiersie Nefretete, paletę Nermery • ośrodki kultury i administracji egipskiej (Memfis, Teby) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mastaba, Dolny i Górny Egipt, katarakta	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Chefrena • dokonania Jeana-François Champolliona • periodyzację dziejów starożytnego Egiptu – podział na okres Starego, Średniego i Nowego Państwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wezyr, nomarchowie, nom, kamień z Rosetty, kanon w sztuce egipskiej	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ warunków naturalnych na religię starożytnego Egiptu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dzieje państwa egipskiego • scharakteryzować strukturę społeczną i organizację państwa egipskiego	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego starożytny Egipt jest nazywany cywilizacją kamienia, a państwo egipskie „darem Nilu” • znaczenie odczytania hieroglifów egipskich dla rozwoju egiptologii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać wierzenia religijne Mezopotamii i Egiptu • porównać system prawny i etyczny starożytnego Egiptu i Mezopotamii

	<ul style="list-style-type: none"> wpływ wylewów Nilu na powstanie cywilizacji egipskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego w starożytnym Egipcie rozwinęła się sztuka mumifikacji ciał wskazać na mapie Egipt	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury egipskiej wymienić osiągnięcia naukowe starożytnych Egipcjan wskazać na mapie Górny i Dolny Egipt, Memfis, Teby	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie warunków naturalnych dla organizacji i rozwoju państwa egipskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wpływ wiary w życie pozagrobowe na sztukę starożytnych Egipcjan wskazać na mapie Karnak, Luksor, Gizę		
5. Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie biblijne: Abrahama, Dawida, Salomona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hebrajczycy, Izraelici, Żydzi, niewola egipska, Dekalog, Królestwo Izraela, Kanaan, niewola babilońska, świątynia jerozolimska, judaizm, Ściana Płaczu, menora uwarunkowania geograficzne Izraela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze etapy w starożytnych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania żydowskiego pod przywództwem Machabeuszy (167-160 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Filistyni, Judea, pierwsza świątynia jerozolimska, druga świątynia jerozolimska, powstanie antyrymskie, Arka Przymierza, Tora, synagoga znaczenie Biblii (Starego Testamentu) dla poznania dziejów starożytnego Izraela	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> okres niewoli babilońskiej (587-538 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Talmud, prorocy, diaspora różnice między pierwszą i drugą świątynią jerozolimską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie tereny podbite oraz uznające zwierzchnictwo Królestwa Izraela wskazać na mapie szlak wędrówki Izraelitów po wyjściu z Egiptu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania antyrymskiego (66-73 n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny powstania diaspyry żydowskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system prawny i etyczny w kulturze żydowskiej wskazać na mapie Masadę wyjaśnić wpływ judaizmu na chrześcijaństwo i islam	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Żydzi pomimo funkcjonowania w diasporze zachowali tożsamość narodową

	<p>dziejach narodu żydowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Jerozolimę oraz granice Królestwa Izraela i Królestwa Judy ok. VIII w. p.n.e.			
<p>6. Starożytne Chiny i Indie</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania cywilizacji chińskiej (ok. 5000 p.n.e.) czas powstania cywilizacji Doliny Indusu (ok. 3000 p.n.e.) postacie: Konfucjusza, Buddy okres działalności Buddy (VI-V w. p.n.e.) i Konfucjusza (VI-V w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Państwo Środka, Wielki Mur, Jedwabny Szlak, buddyzm, hinduizm wpływ uwarunkowań geograficznych na powstanie i rozwój cywilizacji starożytnych Chin i Doliny Indusu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas przybycia Ariów do Indii (ok. 1500 p.n.e.) czas zjednoczenia ziem cesarstwa chińskiego (III w. p.n.e.) postać: Aśoki bóstwa hinduistyczne: Wisznu, Sziwę <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: reinkarnacja, braminizm, konfucjanizm, wedyzm, nirwana, karma, pismo piktograficzne, pismo ideograficzne przyczyny budowy Wielkiego Muru <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne starożytnych Chin i Doliny Indusu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas panowania dynastii Zhou (XII–III w. p.n.e.) czas powstania Imperium Maurjów (III w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: taoizm, okres wedyjski, sanskryt wpływ konfucjanizmu na zachowanie tradycyjnego podziału społecznego w Chinach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Harappę i Mohendzo Daro scharakteryzować wierzenia starożytnych Chin i Indii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Shi Huangdi, Lao-cy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego cywilizacja Chin rozwijała się w izolacji od reszty świata	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać główne różnice między cywilizacjami Bliskiego i Dalekiego Wschodu

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie starożytne Chiny i Indie oraz rzeki Indus, Huangho, Ganges				
II. Starożytna Grecja					
7. Grecja – kolebka cywilizacji europejskiej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • pochodzenie nazw: Hellenowie i Grecy Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hellada, Hellenowie, polis, agora, zgromadzenie ludowe, pismo alfabetyczne Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ położenia geograficznego Grecji na gospodarkę rolną i rozwój handlu	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: oligarchia, hoplici • dlaczego starożytni Grecy nie stworzyli jednego państwa Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • porównać warunki, w których powstały cywilizacje starożytnego Wschodu i Grecji • wymienić ludy zamieszkujące starożytną Helladę	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: basileus, Fenicjanie • wpływ warunków naturalnych na gospodarkę, kulturę i życie polityczne Greków • dlaczego w Grecji rozwinęła się produkcja ceramiki Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować formy ustrojowe greckich polis	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar zamieszkały przez plemiona greckie	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady greckich kolonii (Syrakuzy, Massalia – dzisiejsza Marsylia)
8. Sparta i Ateny – dwa modele greckich poleis	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 508–507 p.n.e., 444–429 p.n.e. • postacie: Likurga, Peryklesa • ustroje polityczne greckich polis – Sparty i Aten	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 594 p.n.e. • postacie: Drakona, Solona, Klejstenesa • reformy Klejstenesa • reformy Peryklesa • kompetencje urzędów oraz urzędników w Sparcie i Atenach	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 621 p.n.e. • reformy Solona Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: strząśnięcie długów, strateg	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Rhetra, agoge • okoliczności wprowadzenia reform w Atenach przez Solona, Klejstenesa i Peryklesa	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę kobiet w społeczeństwie spartańskim • opisać proces kształtowania się demokracji ateńskiej

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: geruzja, eforowie, spartiaci, periojkwowie, heloci, archonci, areopag, demokracja, rada pięciuset, ostracyzm, metojkwowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Ateny i Spartę	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Peloponeski, apella, eklezja, demagog • wpływ struktury społecznej Sparty na system wychowawczy obowiązujący w tej polis <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała uprzywilejowana pozycja spartiatów • ocenić wpływ prawa i wychowania spartańskiego na funkcjonowanie polis • wskazać na mapie zasięgi terytorialne polis spartańskiej i ateńskiej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny i skutki powstania Związku Peloponeskiego • ocenić wpływ reform Solona, Klejstenesa i Peryklesa na przemiany ustrojowe i społeczne w Atenach • omówić kompetencje organów władzy w Sparcie i Atenach	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać organizację społeczeństw Sparty i Aten	
9. Wojny grecko-perskie i wojna peloponeska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 490 p.n.e., 480 p.n.e., 431–404 p.n.e., 421 p.n.e. • postacie: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa, Kserksesa • bitwy pod Maratonem, Termopilami, Salaminą • obowiązki państw należących do Związku Morskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 499 p.n.e., 479 p.n.e. • postacie: Nikiasza, Dariusza I • przyczyny i konsekwencje powstania jońskiego • etapy wojen grecko-perskich • bitwy pod Platejami, Mykale • główne etapy walki o hegemonię w Grecji z udziałem Aten i Sparty	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. • postać: Kalliasa • decyzje pokoju Kalliasa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Imperium Achemenidów • przyczyny zwycięstwa greckiej floty nad perską w bitwie pod Salaminą	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie terytorium zajmowane przez strony walczące w wojnie peloponeskiej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: triera, falanga, Związek Morski, wojna peloponeska • na czym polegała walka w szyku zwanym falangą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić strony walczące w wojnie peloponeskiej oraz podać jej rezultat • wskazać na mapie Maraton, Termopile, Salaminę	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie jońskie, Związek Hellenów • przyczyny powierzenia dowództwa nad Grekami królowi Sparty Leonidasowi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sposoby walki starożytnych Greków • opisać przebieg wojen grecko-perskich • scharakteryzować przyczyny i konsekwencje wojny peloponeskiej • wskazać na mapie Plateje, Mykale oraz tereny objęte powstaniem jońskim, miejsca bitew pod Platejami i Mykale	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać uzbrojenie, organizację i taktykę armii greckiej i perskiej • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich • wskazać na mapie siedzibę Związku Morskiego (wyspę Delos)		
10. Kultura starożytnych Greków	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 776 p.n.e. • postacie: Homera, Sofoklesa, Fidiasza, Sokratesa, Platona, Arystotelesa • trzy porządki architektoniczne w starożytnej Grecji: dorycki, joński i koryncki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 387 p.n.e. • czas wzniesienia Partenonu (druga poł. V w. p.n.e.) • postacie: Ajschylosa, Myrona, Talesa z Miletu, Pitagorasa z Samos • greckich bogów: Herę, Artemidę, Aresa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania teatru greckiego (VI w. p.n.e.) • postacie: Herodota, Tukidydesa, Eurypidesa, Heraklita z Efezu, Demokryta z Abdery • cel założenia i sposób nauczania w Akademii Platońskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okresy w dziejach kultury greckiej: archaiczny (VIII–V w. p.n.e.) i klasyczny (V–IV w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sporu Sokratesa z sofistami	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koncepcję jaskini platońskiej • na czym polegała jedność i różnorodność świata greckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę teatru w życiu społecznym i politycznym polis greckich

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antropomorfizm, wyrocznie, Dionizje, tragedia, komedia, Akropol, Partenon, gimnazjon, igrzyska panhelleńskie, pokój boży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę sportu w życiu starożytnych Greków	<ul style="list-style-type: none"> • dyscypliny sportowe rozgrywane na igrzyskach w Olimpii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herosi, Panatenaje, jońska filozofia przyrody, pankration <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować religię starożytnych Greków • opisać wygląd greckiej świątyni • podać przykłady greckich budowli • wskazać na mapie Olimpię oraz górę Olimp	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koryfeusz, tympanon, kapitel, Akademia Platońska, Likejon, sofisci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić genezę teatru greckiego • wskazać na mapie Delfy, Milet	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy architektoniczne teatru antycznego • podać przykłady greckich rzeźb • omówić poglądy wybitnych filozofów greckich • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób kultura grecka wywarła wpływ na cywilizację europejską
11. Imperium Aleksandra Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres panowania Aleksandra Wielkiego (336–323 p.n.e.) • postać: Aleksandra III Wielkiego (Macedońskiego) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanga macedońska, węzeł gordyjski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 338 p.n.e., 334 p.n.e., 331 p.n.e. • postacie: Filipa II, Demostenesa, Dariusza III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sarisy, hetajrowie, taktyka połączonych broni, filipiki, Związek Koryncki	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rezultatu bitwy pod Cheroneą w dziejach starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić i ocenić postanowienia kongresu w Koryncie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje podbojów Aleksandra Wielkiego	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić dokonania Aleksandra Wielkiego

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny słabości Aten w obliczu najazdu macedońskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kierunki ekspansji armii Aleksandra Wielkiego oraz podbite przez nią obszary • wyjaśnić przyczyny rozpadu imperium Aleksandra Wielkiego	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać reformy przeprowadzone przez Filipa II • porównać falangi grecką i macedońską • wskazać na mapie Cheroneę, Granik, Issos, Gaugamełę, Persepolis, Aleksandrię oraz rzekę Hydaspes			
III. Starożytny Rzym					
12. Powstanie starożytnego Rzymu i jego podboje	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 753 p.n.e., 264-241 p.n.e., 218-201 p.n.e., 149-146 p.n.e. • postacie: Romulusa, Remusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego • warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego • podboje Rzymu w Italii • przyczyny i konsekwencje trzech wojen punickich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Italia, forum, Kapitol, Etruskowie, wojny punickie, triumf,	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 216 p.n.e., 202 p.n.e., 168 p.n.e. • postacie: Eneasza, Pyrrusa, Gajusza Mariusza • organizację armii rzymskiej • bitwy pod Mylae, Kannami, Zamą • wojny Rzymu z Macedonią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reformy Mariusza, armia zawodowa, legion, kohorta, centuria, aquila, taran, rostra • przyczynę głoszenia przez Rzymian hasła wyzwolenia	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ludy zamieszkujące Półwysep Apeniński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa rzymskiego w kolejnych etapach jego rozwoju	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczynę nadawania przez Rzymian obywatelstwa cudzoziemcom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała idea Imperium Romanum	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę i dokonania Hannibala

	<p>provincje, namiestnicy, obywatelstwo rzymskie, Imperium Romanum</p> <ul style="list-style-type: none"> • wagę zagrożenia, jakie stwarzał dla Rzymu Hannibal • przyczynę zburzenia Kartaginy przez Rzymian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać początki Rzymu • przedstawić podboje Rzymu do połowy II w. p.n.e. • wskazać na mapie Kartaginę oraz trasę, którą Hannibal podążał do Rzymu	<p>Hellenów spod panowania Macedonii</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i znaczenie reform Mariusza • znaczenie powiedzenia <i>pyrrusowe zwycięstwo</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację armii rzymskiej • wskazać na mapie Epir, Mylae, Kanny, Zameę			
--	--	---	--	--	--

13. Rzym – od republiki do cesarstwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 753-509 p.n.e., 509-27 p.n.e., 73-71 p.n.e., 60 p.n.e., 49 p.n.e., 15 marca 44 p.n.e., 31 p.n.e., 27 p.n.e. • postacie: Spartakusa, Juliusza Cezara, Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa, Marka Antoniusza, Oktawiana Augusta • przebieg i rezultat powstania Spartakusa • zasady funkcjonowania pryncypatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: senat, republika, zgromadzenia ludowe, konsulowie, pretorzy, cenzorzy, kwestorzy, trybuni ludowi, dyktator, edylowie, niewolnictwo, gladiatorzy, powstanie Spartakusa, triumwirat, imperator, princeps, pryncypat, cesarstwo, dominat • rolę, jaką odgrywali niewolnicy w Rzymie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 52 p.n.e. • postacie: Tarkwiniusza Pysznego, Wercyngetoryksa • przyczyny pozbawienia władzy Tarkwiniusza Pysznego • kompetencje urzędników republiki rzymskiej • dokonania Juliusza Cezara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plebejusze, patrycjusze, zasada kolegalności, zasada kadencyjności • wpływ podbojów rzymskich na przemiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie republiki rzymskiej • omówić kompetencje urzędników republiki rzymskiej • wskazać na mapie Kapuę, Rubikon	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marka Brutusa, Marka Lepidusa • uczestników oraz cel zawarcia pierwszego i drugiego triumwiratu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany ustrojowe w państwie rzymskim • przedstawić konsekwencje zwycięstwa Oktawiana Augusta w walce o władzę po śmierci Cezara • scharakteryzować zasady pryncypatu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo dwunastu tablic, liktorzy, różgi liktorskie, prowincje senackie, prowincje cesarskie • różnicę między prowincjami cesarskimi i senackimi • określenie pryncypatu mianem „komedii republiki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności ogłoszenia prawa dwunastu tablic • omówić drogę Juliusza Cezara do władzy dyktatorskiej • przedstawić grupy społeczne oraz ich sytuację ekonomiczną i prawną w Imperium Rzymskim	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: S.P.Q.R. • wybrane sentencje łacińskie omówione przez nauczyciela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić drogę do władzy Oktawiana Augusta
---	---	--	--	---	---

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić w porządku chronologicznym formy rządów w starożytnym Rzymie wyjaśnić przyczyny i konsekwencje buntów niewolników w Rzymie wskazać na mapie Galię, Akcjum, Egipt				
14. Rozkwit i upadek Imperium Romanum	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 27 p.n.e., 212 n.e., 395 n.e., 476 n.e. postacie: Karakalli, Dioklecjana, Konstantyna I Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego decyzje zawarte w edyktie Karakalli nabytki terytorialne Rzymu w okresie pryncypatu przebieg granicy między Cesarstwem Wschodniorzymskim i Zachodniorzymskim Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Pax Romana, plebs, Wał Hadriana, romanizacja, edykt Karakalli, dominat, Cesarstwo	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 293 n.e. postacie: Tyberiusza, Trajana, Hadriana, Odoakra podział społeczeństwa w okresie cesarstwa Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: latyfundium, tetrarchia, solid, Hunowie zasady funkcjonowania tetrarchii Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać, w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego wyjaśnić, na czym polegały reformy Dioklecjana	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 9 n.e., 378 n.e., 476 n.e. postacie: Marka Aureliusza, Romulusa Augustulusa, Attyli Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: limes, aureus, kolonat, prefektura, rada cesarska, Ostrogoci przyczyny wprowadzenia kolonatu Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie prowincje rzymskie przyłączone w okresie pryncypatu scharakteryzować stosunek Rzymian do podbitej ludności	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 66–73 n.e. postacie: Antoninusa Piusa, Septymiusza Sewera Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: dekurioni Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ romanizacji na podbite ludy wskazać na mapie Adrianopol	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> zasięg, przebieg i skutki najazdów plemion barbarzyńskich w okresie wielkiej wędrówki ludów Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego w cesarstwie i wskazać wzajemne powiązania między nimi ocenić próby reform w cesarstwie

	<p>Zachodniorzymskie, Cesarstwo Wschodniorzymskie, wielka wędrówka ludów, anarchia, detronizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu wewnętrznego cesarstwa • przyczyny podziału cesarstwa na część wschodnią i zachodnią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przejawy romanizacji na terenach podbitych przez Rzym • wskazać na mapie Cesarstwo Wschodniorzymskie i Zachodniorzymskie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny kryzysu wewnętrznego Imperium Romanum • wskazać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego • wskazać na mapie Wał Hadriana, Konstantynopol	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kierunki wędrówki plemion barbarzyńskich		
15. Religia Rzymian. Początki chrześcijaństwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 7 p.n.e., 64 n.e., 313 n.e. • postacie: Jezusa, Nerona • sposoby prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie • postanowienia edyktu mediolańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: chrześcijaństwo, apostoł, Mesjasz, Nowy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 380 n.e., 392 n.e. • postacie: Poncjusza Piłata, Pawła z Tarsu • przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: synkretyzm religijny, chrystogram,	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 325 n.e. • postać: Ariusza • religie, z których wzorce czerpali starożytni Rzymianie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: arianizm	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje między Kościołem a władzą cesarską • wskazać na mapie tereny, na których powstały pierwsze gminy chrześcijańskie • wskazać na mapie etapy chrystianizacji starożytnego Rzymu	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę religii chrześcijańskiej w starożytnym świecie • przedstawić pierwsze podziały wśród chrześcijan • scharakteryzować znaczenie chrześcijaństwa dla zmian w kulturze i obyczajowości Rzymian

	<p>Testament, Kościół katolicki, papież, biskup, katakumby, edykt mediolański, religia panująca, herezja, sobór</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę chrześcijaństwa opisać sytuację pierwszych chrześcijan w Rzymie	<p>gminy chrześcijańskie, metropolia</p> <ul style="list-style-type: none"> okoliczności sprzyjające rozprzestrzenianiu się nauki Chrystusa w Palestynie, a później na innych terytoriach starożytnego Rzymu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić symbolikę chrystogramu	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać związki między religią Żydów i chrześcijaństwem uzasadnić opinię, że edykt mediolański był przejawem tolerancji religijnej wyjaśnić, w jakich okolicznościach chrześcijaństwo stało się religią państwową w Cesarstwie Rzymskim		
16. Kultura i osiągnięcia starożytnych Rzymian	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Wergiliusza, Horacego, Gajusza Cilniusza Mecenasa, Tacyta najważniejsze dzieła rzymskich twórców osiągnięcia nauki i techniki rzymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mecenat, Forum Romanum, Panteon, bazylika, łuk triumfalny, termy, akwedukty, amfiteatr, cyrk, Circus Maximus, Koloseum, płaskorzeźby, freski, mozaiki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 312 p.n.e. postacie: Liwiusza Andronikusa, Owidiusza, Tytusa Liwiusza, Marka Tuliusza Cyncerona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: portyk, Via Appia, reliefy, <i>trivium</i>, <i>quadrivium</i>, retoryka znaczenie znajomości retoryki w życiu politycznym starożytnego Rzymu znaczenie dróg dla utrzymania porządku w Imperium Rzymskim	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 45 p.n.e. postacie: Seneki, Witruwiusza sentencje prawa rzymskiego, które stały się podstawą współczesnego systemu prawnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: porządek kompozytowy, insule, kalendarz juliański znaczenie podstawowych sentencji prawa rzymskiego zasadę działania akweduktu	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stoicyzm, epikureizm, hedonizm, cynizm znaczenie powiedzenia <i>wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać budowle rzymskie istniejące do dziś w dawnych prowincjach rzymskich scharakteryzować kierunki filozofii rzymskiej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wkład Rzymu w dorobek cywilizacyjny współczesnej Europy porównać i ocenić dorobek starożytnych Greków i Rzymian

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić najważniejsze osiągnięcia cywilizacji rzymskiej	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać rolę term w życiu starożytnych Rzymian	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> ocenić rozwój sieci dróg w starożytnym Rzymie		
IV. Bizancjum i świat islamu					
17. Cesarstwo Bizantyńskie – „nowy Rzym”	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 395, 476, 527 postać: Justyniana I Wielkiego cele polityki Justyniana I Wielkiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Kodeks Justyniana, ceremoniał dworski, Hagia Sophia Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie reform Justyniana I Wielkiego wskazać na mapie Konstantynopol	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postać: Belizariusza ziemie przyłączone przez Justyniana I Wielkiego do Cesarstwa Bizantyńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: patriarcha Konstantynopola cel wydania Kodeksu Justyniana Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać rolę, jaką odegrał cesarz w procesie tworzenia Kodeksu Justyniana przedstawić zasięg terytorialny Cesarstwa Bizantyńskiego w VI–VIII w. wskazać na mapie Rawennę	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Prokopiusza z Cezarei, Leona III Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: filar, galeria, baptysterium Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i sztuki	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ikonoklasci, ikonodulowie, atrium, przypora przyczyny nietrwałości nabytków terytorialnych Justyniana I Wielkiego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady zabytków sztuki bizantyńskiej	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> istotę sporu ikonoklastycznego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał spór ikonoklastyczny wyjaśnić, dlaczego Cesarstwo Bizantyńskie nazwano „nowym Rzymem”

18. Świat islamu. Ekspansja Arabów	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 622 • wiek, w którym spisano Koran • postać: Mahometa • kierunki ekspansji arabskiej Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: islam, muzułmanie, hidżra, prorok, meczet, kalif, Koran, szariat, dżihad • główne założenia islamu Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić nauki głoszone przez Mahometa i przyczyny jego ucieczki do Medyny • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podbojów Arabów • wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 632, 732 • pięć filarów islamu Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ramadan, imam, muezzin, mufti, arabski, cyfry arabskie Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunek Arabów do podbitej ludności • wskazać kierunki i etapy ekspansji arabskiej w VII–VIII w.	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 711 • postać: Awicenny • cechy kultury arabskiej Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dżahilijja, islamizacja, arabizacja, astrolabium, kultura orientalna Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których Europejczycy czerpali wzorce i wiedzę od Arabów • wskazać na mapie Poitiers, Kordobę	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • osiągnięcia kultury i nauki świata islamu Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków kultury islamu	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bitwy pod Poitiers dla dziejów Europy Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić opinię, że kultura arabska stała się pomostem między kulturą hellenistyczną a kulturą średniowiecza
	V. Europa średniowieczna				
	19. Państwo barbarzyńskie i monarchia Karola Wielkiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 496, 800 • postacie: Chłodwiga, Karola Wielkiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 732, 751, 800 • postacie: Karola Młota, Pepina Krótkiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 756, 771 • postacie: Alkuina, Einharda • kompetencje majordoma	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: denar Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał sakralny charakter

	<ul style="list-style-type: none"> • terytoria przyłączone przez Karola Wielkiego do państwa Franków <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Frankowie, Merowingowie, Karolingowie, uniwersalizm karoliński, monarchia patrymonialna, beneficja, renesans karoliński • znaczenie przyjęcia chrztu przez Chłodwiga • przyczyny koronacji Karola Wielkiego na cesarza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dla Europy koronacji Karola Wielkiego na cesarza	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności przyjęcia chrztu przez Chłodwiga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: majordom, sakra królewska, odnowienie Cesarstwa Rzymskiego, hrabstwa, marchie • znaczenie sakry królewskiej • konsekwencje pokonania Longobardów przez Pepina Krótkiego • przyczynę różnicy w kompetencjach hrabiów i margrabiów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Akwizgran oraz zasięg terytorialny państwa Karola Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • organizację państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo salickie, Państwo Kościelne, kapitularze, siedem sztuk wyzwolonych, kopiści, minuskuła karolińska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności i znaczenie powstania Państwa Kościelnego • przedstawić organizację władzy w państwie Franków za panowania Karola Wielkiego • wskazać na mapie Saksonię, Marchię Hiszpańską	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia kulturowe państwa Karola Wielkiego	wczesnośredniowiecznych monarchii
20. Państwo Ottonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 843, 962 • postacie: Ludwika Pobożnego, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego, Lotara, Ottona I Wielkiego, Ottona III • postanowienia traktatu w Verdun	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 814, 911, 996, 1002 • postacie: Henryka II, Konrada I • okoliczności drugiego odnowienia Cesarstwa Rzymskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 955 • postacie: Ottona II, Teofano <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dynastia Ludolfingów, <i>christianitas</i>, benedyktyni	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 919 • postacie: Ludwika Dziecięcia, Henryka Ptasznika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie połabscy, pierwsze	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać podobieństwa i różnice między koncepcjami uniwersalizmu Karolingów i Ottonów • wymienić współczesne inicjatywy, które odwołują się do idei Ottona III • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>christianitas</i> z uwzględnieniem

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat w Verdun, Święte Cesarstwo Rzymskie, diadem, imperium chrześcijańskie, zjazd gnieźnieński • przyczyny podziału państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ traktatu w Verdun na upadek imperium karolińskiego • wskazać na mapie państwo Karola Łysego, Lotara i Ludwika Niemieckiego	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: idea uniwersalizmu chrześcijańskiego • ideę cesarstwa uniwersalistycznego Ottona III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić koncepcję uniwersalistyczną Ottonów	<ul style="list-style-type: none"> • cel polityczny małżeństwa Ottona II z bizantyńską księżniczką Teofano <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odnowienia cesarstwa	<p>i drugie odnowienie Cesarstwa Rzymskiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać początki kształtowania się państwowości niemieckiej	<p>duchowej i kulturowej roli benedyktynów</p>
21. Powstanie nowych państw w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1066 • postać: Wilhelma Zdobywcy • kierunki ekspansji Normanów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Normanowie (wikingowie), Słowianie, plemiona, chrystianizacja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 911 • postać: Kanuta Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Waregowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić Słowian wschodnich, zachodnich i południowych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karola III Prostego, Haralda I Pięknowiątego, Eryka Zwycięskiego • okoliczności powstania państw skandynawskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę wikingów w procesie powstawania nowych państw w Europie	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tkanina z Bayeux <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę chrystianizacji w procesie tworzenia się państw	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić treść tkaniny z Bayeux • ocenić skutki ekspansji Normanów • opisać proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kierunki ekspansji Normanów • przedstawić skutki bitwy pod Hastings		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie nowe państwa w Europie Północnej w X-XI w.		
22. Feudalizm w Europie	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gospodarka towarowo-pieniężna, senior, wasal, renta feudalna, lenno, hołd lenny, drabina feudalna, feudalizm, pańszczyzna Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze cechy społeczeństwa feudalnego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • ustrój społeczno-gospodarczo-polityczny oparty na własności ziemi (feudalizm) Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gospodarka naturalna, pan feudalny (feudał), włości feudalne, danina, czynsz, dziesięcina, akt komendacji, immunitet • przyczyny i skutki upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić genezę feudalizmu • wyjaśnić miejsce i rolę rycerstwa w społeczeństwie średniowiecznym	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • hierarchię zależności pomiędzy grupami lennymi Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: inwestytura, suzeren, anarchia feudalna Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • określić stosunki panujące między poddanymi a rządzącymi • dostrzec wpływ feudalizmu na rozwój kultury dworskiej • omówić zależności wynikające z pozycji w drabinie feudalnej	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie systemu feudalnego • zasadę „wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ przemian społeczno-gospodarczych na strukturę społeczeństwa średniowiecznego	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić proces osłabienia i rozbicia władzy królewskiej oraz tworzenia się niezależnych księstw

23. Rywalizacja cesarstwa z papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1075 • postacie: Grzegorza VII, Henryka IV, Benedykta z Nursji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>Dictatus papae</i>, papocezaryzm, cesaropapizm, inwestytura <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić istotę sporu o inwestyturę między cesarstwem a papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1122, 1123 • postacie: Kaliksta II, Henryka V • postanowienia konkordatu z Wormacji • postanowienia I soboru laterańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: symonia, nepotyzm, nikolaizm, konklawe, ekskomunika, bulla • przyczyny sporu pomiędzy cesarstwem a papieżem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: uniwersalizm papieski, antypapież, <i>christianitas</i>, benedyktyni • motywy działania papieża oraz cesarzy podczas sporu o inwestyturę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie były następstwa sporu o inwestyturę	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1059 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać założenia reformy kluniackiej i gregoriańskiej • ocenić sytuację papieża po upadku Cesarstwa Rzymskiego	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ rywalizacji między cesarstwem a papieżem na sytuację polityczną w średniowiecznej Europie • scharakteryzować istotę i przebieg reformy Kościoła w X i XI w. (reformy gregoriańskiej) • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>christianitas</i> z uwzględnieniem duchowej i kulturowej roli benedyktynów • wyjaśnić duchowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w <i>christianitas</i>
24. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1095, 1096 • postacie: Urbana II, Gotfryda z Bouillon • apel papieża Urbana II na synodzie w Clermont • przyczyny wypraw krzyżowych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1099, 1144 • postacie: Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka I Barbarossy, Saladyna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy seldżuccy • motywy wezwania papieża Urbana II na synodzie w Clermont	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1147-1149, 1187, 1189-1192, 1202-1204, 1291 • postacie: Filipa II Augusta, Ludwika IX Pobożnego • cele i przebieg wybranych krucjat • zakony rycerskie i szpitalnicze	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1113, 1118, 1191, 1212 • postacie: Jakuba de Molay, Hermana von Salzy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wypraw krzyżowych w dziejach średniowiecznej Europy	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić religijne, polityczne i społeczne skutki wypraw krzyżowych • wskazać bezpośrednie korzyści, jakie papież i miasta włoskie odniosły z krucjat • przedstawić skutki rekonkwisty

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krzyżowcy, krucjata ludowa, krucjata rycerska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Jerozolimę	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny ruchu krucjatowego	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kraje Lewantu, templariusze, joannici, Krzyżacy, rekonkwista, krucjata dziecięca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Królestwo Jerozolimskie, Księstwo Antiochii, Hrabstwo Edessy, Cesarstwo łacińskie, Akkę	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie przebieg tras poszczególnych krucjat • wyjaśnić cel zorganizowania krucjaty dziecięcej • wyjaśnić, dlaczego upadła idea ruchu krucjatowego	
25. Przemiany społeczno - gospodarcze w Europie w XI–XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. • elementy urbanistyczne średniowiecznego miasta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bank, gildia, weksel	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podział mieszczaństwa na patrycjat, pospólstwo i plebs • strukturę społeczną średniowiecznej wsi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dwupółwka, trójpółwka, cech, akt lokacyjny, prawo wychodu, Hanza, komuna miejska (republika miejska) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka towarowo-pieniężna • opisać wygląd średniowiecznego miasta	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ruch kolonizacyjny, rajca • wpływ przemian społeczno-gospodarczych w Europie XI–XIII w. na rozwój średniowiecznych miast <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę pomiędzy dwupółwką i trójpółwką • omówić zmiany w rolnictwie w Europie XI–XIII w. • opisać rolę cechów w życiu gospodarczym średniowiecznych miast	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie przemiany społeczno-gospodarcze zaszyły w Europie w XI–XIII w. • wyjaśnić, w jaki sposób miasta przyczyniły się do rozwoju handlu • opisać republikę miejską na wybranym przykładzie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie w XI–XIII w. • scharakteryzować genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast

26. Kryzys idei uniwersalistycznej. Powstanie monarchii stanowych	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1164, 1214, 1215 • postać: Jana bez Ziemi Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Karta Swobód, stan, monarchia stanowa Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia Wielkiej Karty Swobód	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1250-1273, 1152, 1265, 1302 • postacie: Innocentego III, Henryka II, Henryka VI • monarchię stanową w Anglii • monarchię stanową we Francji • monarchię stanową w Niemczech Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wielkie bezkrólewie	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1346, 1356 • postacie: Tomasza Becketa, Ludwika IX Świętego, Karola IV Luksemburskiego • treść Złotej bulli Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Złota bulla, idea uniwersalistyczna, suwerenność państwa, Izba Gmin, Izba Lordów, Stany Generalne, Reichstag • przyczyny kryzysu i upadku idei uniwersalistycznej • proces kształtowania się monarchii stanowych Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia Złotej bulli	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: konstytucje clarendońskie Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • opisać powstanie parlamentu w Anglii, we Francji i w Niemczech	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • opisać proces powstawania monarchii stanowych
VI. Polska Piastów					
27. Narodziny państwa polskiego. Mieszko I	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 966 • postacie: Mieszka I, Dobrawy • osadę w Biskupinie z ok. VIII w. p.n.e.	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 972, 990 • postacie: Galla Anonima, Hodona • okoliczności powstania państwa polskiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 968, 992 • postać: Jordana, Czcibora, Świętosławy • najważniejsze plemiona żyjące na ziemiach polskich • podboje Mieszka I	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • zapisy <i>Dagome iudex</i> Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunki polsko-czeskie za panowania Mieszka I	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Mieszka I w procesie budowy państwa polskiego • ocenić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa

	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gród, družyna przyczyny przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić plemiona żyjące na ziemiach polskich przed przyjęciem chrztu przez Mieszka I wymienić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: opole, ród, biskupstwo misyjne, <i>Dagome iudex</i>, Związek Wielecki, sąd w Kwedlinburgu, Marchia Wschodnia, bitwa pod Cedynią polityczne i kulturowe aspekty chrztu Polski konsekwencje przyjęcia chrztu dla Polski	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny i skutki bitwy pod Cedynią	<ul style="list-style-type: none"> polskiego za panowania Mieszka I wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I
28. Bolesław Chrobry i jego państwo	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 992, 1000, 1025 postać: Bolesława Chrobrego cel i postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zjazd gnieźnieński, Szczerbiec	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 997, 999, 1002–1018 postacie: św. Wojciecha, Radzima Gaudentego, arcybiskupstwo gnieźnieńskie pierwsze biskupstwa i arcybiskupstwo w Polsce istotę konfliktu Bolesława Chrobrego z cesarstwem postanowienia pokoju w Budziszynie cel wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś Kijowską okoliczności przejęcia władzy przez Bolesława Chrobrego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 1013 postacie: Henryka II, Mieszka II, Rychczy Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: regalia motywy wizyty cesarza Ottona III w 1000 r. konsekwencje wojen z cesarstwem konsekwencje koronacji Bolesława Chrobrego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Chrobrego przedstawić stosunki polsko-ruskie w czasach	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego opisać politykę chrystianizacyjną prowadzoną przez Bolesława Chrobrego opisać przebieg wojny z Niemcami wskazać na mapie Miłsko, Miśnię, Łużyce, Czechy, Morawy, Słowację i Grody Czerwieńskie opisać przebieg wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić sukcesy i porażki polityki Bolesława Chrobrego opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa za panowania Bolesława Chrobrego opisać sceny na Drzwiach Gnieźnieńskich wyjaśnić znaczenie współdziałania Kościoła i państwa w utrwalaniu polskiej suwerenności

		Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwo patrymonialne, misja chrystianizacyjna, relikwia, cesarstwo uniwersalistyczne • cele zjazdu gnieźnieńskiego	panowania Bolesława Chrobrego		
29. Kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1025, 1039, 1047, 1076, 1138 • postacie: Mieszka II, Bezpryma, Brzetysława, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana, Bolesława Krzywoustego • przyczyny kryzysu w Polsce za czasów Mieszka II • znaczenie obrony Głogowa Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1034, 1054, 1058, 1102, 1109, 1116–1119 • postacie: Mieciaława, Stanisława ze Szczepanowa, Zbigniewa • reformy Kazimierza Odnowiciela • rządy Władysława Hermana Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje odesłania cesarzowi insygniów władzy królewskiej • istotę konfliktu między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem • istotę sporu między Zbigniewem a Bolesławem Krzywoustym	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1079, 1106, 1135, 1136 • postanowienia zjazdu w Merseburgu • treść Bulli gnieźnieńskiej Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: palatyn, Bulla gnieźnieńska • przyczyny osłabienia pozycji Kościoła w Polsce za panowania Bolesława Krzywoustego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • opisać konflikt między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem • przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Krzywoustego	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • sukcesy i porażki monarchii pierwszych Piastów Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności powrotu do kraju Kazimierza Odnowiciela i przejęcia przez niego władzy • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Śmiałego • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Krzywoustego • wskazać na mapie zmiany terytorialne za czasów panowania pierwszych Piastów	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie kroniki Galla Anonima dla historiografii

		Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie obrony Głogowa wskazać skutki najazdu księcia Brzetysława			
30. Rozbicie dzielnicowe (XII–XIII w.)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1138, 1241 postacie: Władysława II Wygnarńca, Bolesława IV Kędzierzawego, Mieszka III Starego, Henryka I Sandomierskiego, Kazimierza Sprawiedliwego, Henryka Pobożnego przyczyny rozbicia dzielnicowego statut Bolesława Krzywoustego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ustawa sukcesyjna, senior, princeps Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwo Bolesława Krzywoustego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Salomei, Henryka Brodatego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zasada pryncypatu, zasada senioratu cel spisania przez Bolesława Krzywoustego ustawy sukcesyjnej Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie dzielnice, na które zostało podzielone państwo po śmierci Bolesława Krzywoustego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> konsekwencje rozbicia dzielnicowego dla Polski cele najazdu mongolskiego na Polskę	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> konsekwencje najazdu mongolskiego na Polskę Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać przebieg najazdu mongolskiego na Polskę w latach 1240–1241	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie państwa Henryków śląskich dla idei zjednoczenia Polski wyjaśnić zagrożenie dla państwa, które stwarzał partykularyzm interesów poszczególnych władców dzielnicowych
31. Ziemie polskie w XIII w.	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1228, 1295, 1300, 1305	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 1235 postacie: Albrechta Niedźwiedzia, Jakuba	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1157, 1283	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację polityczną w Polsce w XIII w.	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać i ocenić polityczne skutki powstania Marchii Brandenburskiej

	<ul style="list-style-type: none"> • postaci: Konrada Mazowieckiego, Przemysła II, Wacława II, Wacława III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel sprowadzenia zakonu krzyżackiego przez Konrada Mazowieckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do sprowadzenia Krzyżaków do Polski	<p>Świnki, Henryka IV Probusa</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polityka kolonizacyjna, Marchia Brandenburska • skutki ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego • zagrożenie dla Polski ze strony Marchii Brandenburskiej oraz Prusów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w państwie krzyżackim odgrywał Malbork	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel działania Albrechta Niedźwiedzia • znaczenie koronacji Przemysła II, Wacława II i Wacława III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać czynniki przemawiające za zjednoczeniem Polski • wskazać próby przezwyciężenia rozbicia dzielnicowego	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla ziem polskich w okresie rozbicia dzielnicowego • omówić politykę polskich książąt dzielnicowych wobec Prus • wskazać na mapie etapy budowania państwa krzyżackiego w Prusach • wskazać na mapie Marchię Brandenburską	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić decyzję Konrada Mazowieckiego o sprowadzeniu Krzyżaków do Polski • wskazać i ocenić polityczne skutki powstania państwa krzyżackiego w Prusach • wyjaśnić wpływ kanonizacji św. Stanisława na proces zjednoczenia Polski • wyjaśnić znaczenie metropolii gnieźnieńskiej dla przezwyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich
32. Przeobrażenia społeczno-gospodarcze Polski w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady lokacji na prawie polskim oraz na prawie niemieckim • początki społeczeństwa stanowego w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lokacja, kolonizacja, osadnicy, stan <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała kolonizacja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plan średniowiecznej wsi • plan średniowiecznego miasta • podział stanowy poszczególnych grup ludności zamieszkujących ziemie polskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wolni goście, zasadzka, wójt, sołtys, patrycjat, pospólstwo, plebs, wolnizna	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo średzkie, prawo chełmińskie, prawo magdeburskie, prawo lubeckie, łan • konsekwencje kolonizacji dla rozwoju Polski w XIII w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich w XII–XIII w. • scharakteryzować stany społeczne w średniowiecznej Polsce	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces lokowania wsi na prawie niemieckim • omówić proces lokowania miasta na prawie niemieckim • wskazać na mapie zasięg kolonizacji ziem polskich na prawie niemieckim • omówić proces kształtowania się społeczeństwa stanowego w Polsce	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim

		Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić uprawnienia osadników i sołtysów wsi lokowanych na prawie niemieckim			
VII. Schyłek średniowiecza					
33. Europa w XIV i XV w. Temat z zakresu rozszerzonego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1337-1453, 1377 postać: Joanny d'Arc genezę konfliktu pomiędzy Anglią i Francją Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wojna stuletnia Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę Joanny d'Arc podczas wojny stuletniej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1309-1377, 1356, 1360, 1415 postacie: Klemensa V, Klemensa VII, Filipa VI, Jana Dobrego, Henryka V Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: niewola awiniońska, antypapież Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny kryzysu papiestwa w XIV w.	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1302, 1346, 1378-1417, 1453 postacie: Bonifacego VIII, Urbana VI, Edwarda III treść bulli Unam Sanctam postanowienia pokoju w Brétigny Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielka schizma zachodnia, sobór powszechny Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze bitwy z okresu wojny stuletniej	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie posiadłości angielskie we Francji w XIV-XV w. wyjaśnić, na czym polegała wielka schizma zachodnia omówić przyczyny, przebieg i skutki wojny stuletniej przedstawić pozycję Francji w Europie w XIII-XIV w. wyjaśnić znaczenie bitwy pod Crécy	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać i omówić największe konflikty polityczne w Europie w XIV-XV w. scharakteryzować sytuację polityczną Europy w XIV-XV w. scharakteryzować przyczyny kryzysu w Kościele w XIV-XV w. opisać zmiany na mapie politycznej Europy w XIV i XV w.
34. Niepokoje późnego średniowiecza	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1347-1352 postać: Jana Husa	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1415, 1419-1436 postacie: Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postać: Jana Wiklifa postanowienia soboru w Konstancji postanowienia kompaktów praskich	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: ruch lollardów konsekwencje zawarcia kompaktów praskich	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czarna śmierć, antysemityzm, husytyzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kierunek przemieszczania się epidemii dżumy oraz jej zasięg	<ul style="list-style-type: none"> • kryzysy religijne w Europie w XIV-XV w. • przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pandemia, ruchy heretyckie, taboryci • cele działania Jana Husa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV-XV w.	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: taniec śmierci (<i>danse macabre</i>) • przyczyny kryzysów religijnych w Europie w XIV-XV w. • idee głoszone przez Jana Wiktora • motywy działania taborytów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV-V w. • wskazać na mapie zasięg husytyzmu	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysów religijnych w Europie w XIV-XV w. • wskazać tereny, na których nie wystąpiła epidemia dżumy • wyjaśnić rolę soboru w Konstancji dla przezwyciężenia kryzysu w Kościele	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie • wskazać problemy społeczne i gospodarcze, z jakimi zmagala się Europa Zachodnia w XIV-XV w.
35. Ekspansja turecka w Europie. Upadek Cesarstwa Bizantyńskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1396, 1444, 1453 • postacie: Osmana I, Władysława III Warneńczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy Osmańscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać kierunki ekspansji państwa tureckiego w XIV-XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1348, 1389 • postać: Mehmeda II Zdobywcy • przyczyny i skutki ekspansji tureckiej XIV-XV w. • przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Warną <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bombard, Turcy Osmańscy • konsekwencje upadku Konstantynopola dla Europy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Murada I, Konstantyna XI • konsekwencje bitwy z Turkami pod Nikopolis • okoliczności i skutki upadku Cesarstwa Bizantyńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na przykładzie kościoła Hagia Sophia elementy architektoniczne charakterystyczne dla islamu i chrześcijaństwa	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać podboje tureckie w Europie • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Cesarstwa Bizantyńskiego • wyjaśnić znaczenie przekształcenia kościoła Hagia Sophia w meczet	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec, w jaki sposób przenikały się kultura muzułmańska i chrześcijańska

		Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić następstwa upadku Konstantynopola dla Europy			
36. Kultura średniowiecznej Europy	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: św. Jadwigi, św. Tomasza z Akwinu, św. Augustyna z Hippony etos średniowiecznego rycerza styl romański styl gotycki Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kodeks rycerski, turniej rycerski, asceza Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać ceremonię pasowania na rycerza	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia legendę o życiu św. Jadwigi średniowieczne wzorce osobowe Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teocentryzm, Biblia pauperum, portal, prezbiterium, sklepienie kolebkowe, sklepienie krzyżowo-żebrowe, przypory, tympanon, fasada, polichromie, rozety, romanizm, gotyk Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać osiągnięcia kultury średniowiecza scharakteryzować architekturę romańską scharakteryzować architekturę gotycką	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postać: François Villona legendy arturiańskie Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: trubadur, scholastyka, pieta, transept, apsyda, biforium, triforium, maswerki, gargulce nurty filozofii średniowiecznej – augustynizm i tomizm Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury średniowiecznej podać przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej wskazać różnicę w planach kościoła romańskiego i gotyckiego	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać wzorce osobowe propagowane w kulturze średniowiecza scharakteryzować sztukę romańską scharakteryzować sztukę gotycką podać i omówić przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza wskazać rolę chrześcijaństwa jako podstawy więzi wiary religijnej i rozumu wyjaśnić koncepcję św. Tomasza z Akwinu rozpoznać trzy wyznaczniki zasięgu zachodniego <i>christianitas</i> – łacinę, etos rycerski, sztukę gotycką

VIII. Ostatni Piastowie. Jagiellonowie na polskim tronie

37. Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1308, 1320, 1333 • postaci: Władysława Łokietka, Elżbiety Łokietkówny • okoliczności, w jakich doszło do zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwo Władysława Łokietka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1304, 1306, 1311-1312, 1314, 1320-1321, 1331 • postaci: Giedymina, wójta Alberta, Karola Roberta Andegaweńskiego • przyczyny i skutki rzezi Gdańska • okoliczności koronacji Władysława Łokietka na króla Polski • wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: prawo składu • ideę zjednoczenia Władysława Łokietka • starania Władysława Łokietka o pozyskanie sojuszników w walce z Krzyżakami • znaczenie koronacji Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić tendencje zjednoczeniowe ziem polskich w XIII–XIV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1267, 1288, 1327 • konsekwencje buntu wójta Alberta dla Krakowa • treść bulli papieża Jana XXII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie ugruntowania władzy Władysława Łokietka w Małopolsce w procesie dalszego starania o przyłączenie dzielnic <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka • scharakteryzować i wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski za panowania Władysława Łokietka • wskazać na mapie ziemie utracone na rzecz Krzyżaków w latach 1308–1332 • przedstawić przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozycję Polski na arenie międzynarodowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zdobycia przez Władysława Łokietka Wielkopolski w procesie zjednoczeniowym ziem polskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie niezależne księstwa piastowskie • scharakteryzować spór Polski z Krzyżakami o Pomorze Gdańskie • wymienić oraz omówić przyczyny i skutki buntu mieszczan krakowskich pod przywództwem wójta Alberta	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec związek koronacji Władysława Łokietka z zakończeniem okresu rozbicia dzielnicowego • omówić sukcesy i porażki polityki Władysława Łokietka
--	--	---	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie koronacji Władysława Łokietka na króla Polski			
38. Państwo Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1333, 1343, 1364, 1370 postacie: Kazimierza Wielkiego, Mikołaja Wierzyńka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: cło, uczta u Wierzyńka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze osiągnięcia panowania Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1335, 1339, 1349, 1366 postacie: Jana Luksemburskiego stosunki Kazimierza Wielkiego z Krzyżakami postanowienia pokoju kaliskiego kierunki polityki ekspansji Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: statuty wiślicko-piotrkowskie, domena królewska (królewszczyzna), myto znaczenie założenia uniwersytetu w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego na początku panowania Kazimierza Wielkiego wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski w czasach Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postanowienia zjazdów w Wyszehradzie postanowienia statutów wiślicko-piotrkowskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: regalia konsekwencje przyłączenia Rusi Halickiej do Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces rozrostu terytorialnego państwa za panowania Kazimierza Wielkiego wskazać na mapie lenna Kazimierza Wielkiego wymienić władców uczestniczących w zjeździe krakowskim	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ zjazdu w Krakowie na pozycję Kazimierza Wielkiego wśród monarchów europejskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić i scharakteryzować reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego scharakteryzować politykę Kazimierza Wielkiego wobec sąsiadów ocenić, czy słuszne jest powiedzenie, że Kazimierz Wielki „zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną” ocenić panowanie Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić rolę zamków budowanych w czasach Kazimierza Wielkiego dokonać bilansu panowania Kazimierza Wielkiego

39. Unie Polski w XIV–XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1385 • postacie: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły • przyczyny unii polsko-litewskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia personalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa polskiego w 1385 r.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1339, 1384, 1386, 1413 • postać: księcia Witolda • treść przywileju koszyckiego • herb Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa litewskiego w 1385 r.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1392 • postanowienia umowy w Krewie • postanowienia unii w Horodle <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii Polski z Węgrami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę herbu litewskiego • wyjaśnić znaczenie przywileju koszyckiego • opisać relacje polsko-litewskie w XIV-XV w. • wymienić postanowienia umowy w Krewie • wskazać na mapie granice państwa polsko-litewskiego w 1434 r.	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje zawarcia unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić związki łączące Polskę z Węgrami i Litwą w XIV-XV w. • opisać relacje polsko-węgierskie w XIV w. • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Węgrami • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Litwą	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rządy Władysława Jagiełły • wyjaśnić początek ewolucji unii polsko-litewskiej – od unii w Krewie do unii w Horodle
40. Wojna z zakonem krzyżackim w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1228, 1410, 1411, 1454-1466, 1466 • postacie: Ulricha von Jungingena, Kazimierza Jagiellończyka • przyczyny wojen z Krzyżakami	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1409-1411, 1415, 1440, 1454 • postać: Pawła Włodkowica • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wacława IV Luksemburskiego, Jana Bażyńskiego • przebieg wielkiej wojny z zakonem 1409-1411 • przebieg wojny trzynastoletniej	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ przywileju cerekwicko-nieszawskiego na rozwój demokracji szlacheckiej w Polsce	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ruchy wojsk polskich, litewskich i krzyżackich podczas wojny z zakonem 1409-1411 • ocenić stosunki polsko-krzyżackie w XV w. • ocenić pozycję Polski na arenie międzynarodowej po drugim pokoju toruńskim

	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wielka wojna z zakonem, wojna trzynastoletnia	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, Żmudź, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie, Warmia, ziemia chełmińska, ziemia michałowska rolę Gdańska leżącego nad Morzem Bałtyckim konsekwencje bitwy pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1411 r. wskazać i scharakteryzować przyczyny wojny trzynastoletniej wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1466 r.	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Związek Jaszczurczy konsekwencje dla Polski odzyskania Pomorza Gdańskiego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1409–1411 omówić spór polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji opisać przebieg i skutki wojny trzynastoletniej wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1454–1466 wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do przyłączenia Pomorza Gdańskiego do Polski	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie, na których wybuchły powstania antykrzyżackie wymienić czynniki wpływające na atrakcyjność Polski dla mieszkańców państwa zakonu krzyżackiego	<ul style="list-style-type: none"> ocenić politykę Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka wobec zakonu krzyżackiego w XV w.
41. Monarchia stanowa w Polsce	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1374, 1454, 1505 postać: Jana Olbrachta	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1388, 1422, 1423, 1430, 1433, 1496 strukturę społeczną w Polsce	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego postanowienia statutów piotrkowskich z 1496 r.	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób kształtowała się monarchia stanowa w Polsce	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić pozytywne i negatywne skutki nadawania przywilejów przez monarchów

	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: monarchia stanowa, demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> główne postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich konstytucję <i>Nihil novi</i> Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: przywileje generalne, sejmik ziemski, sejm walny Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób przywileje wzmacniały pozycję szlachty wymienić najważniejsze przywileje szlacheckie i ich postanowienia	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> dla rozwoju demokracji szlacheckiej w Polsce Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić największe miasta XV-wiecznej Polski wyjaśnić, w jaki sposób przywileje ograniczały rolę monarchy	<ul style="list-style-type: none"> omówić proces tworzenia się reprezentacji stanowej w Polsce opisać strukturę społeczną w Polsce w okresie późnego średniowiecza	
42. Kultura średniowiecznej Polski	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Długosza, Wita Stwosza najważniejsze zabytki literatury polskiej w średniowieczu przykłady architektury i sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: jałmużna, żak, szkoła parafialna, fortyfikacja, kronika	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Wincentego Kadłubka, Janka z Czarnkowa, Pawła Włodkowica zakony średniowieczne w Polsce: benedyktynów, cystersów, franciszkanów, dominikanów organizację szkolnictwa w Polsce pierwsze zdanie napisane w języku polskim	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> rolę zakonów na ziemiach polskich dla procesu chrystianizacji i rozwoju kultury Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> określić rolę chrześcijaństwa w rozwoju kultury polskiej wymienić opactwa zakonów w Polsce omówić tematykę poruszaną przez literaturę średniowieczną	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację szkolnictwa w Polsce wymienić najważniejsze zabytki literatury polskiego średniowiecza	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób chrześcijaństwo wpłynęło na rozwój kultury i sztuki w Polsce wyjaśnić, w jaki sposób sztuka obrazowała średniowieczną duchowość

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kultury średniowiecznej w Polsce	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kultura łacińska, bakałarz, szkoła przykatedralna, szkoła kolegiacka • rolę uniwersytetu w Krakowie • znaczenie języka łacińskiego dla kultury średniowiecznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać dokonania kultury polskiej w okresie średniowiecza • wskazać elementy charakterystyczne dla architektury romańskiej i gotyckiej na przykładzie zabytków w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • porównać styl romański i gotycki • wskazać na podstawie ołtarza Wita Stwosza elementy charakterystyczne dla rzeźby gotyckiej		
--	---	--	--	--	--